

Luottamus oikeuslaitokseen:

European Social Survey
Kierroksen 5 tuloksia

ESS
Kärkituloksia

1

ESS -aineisto

Koko ESS –aineisto ja siihen liittyvä dokumentointi on vapaasti käytettävissä ja ladattavissa ESS:n verkkosivulta: www.europeansocialsurvey.org.

Aineiston käyttöä varten ESS:n sivustolla on verkko-oppimisalusta EduNet sekä selainpohjainen aineiston analysointiohjelma NESSTAR.

EduNet

ESS:n verkko-oppimisalusta EduNet on kehitetty yliopistojen ja korkeakoulujen käyttöön. Se sisältää kolmen ensimmäisen ESS -kierroksen pohjalta laadittuja harjoitustehtäviä ja esimerkkejä Harjoitukset ohjaavat käyttäjiä tutkimusprosessin toteuttamisessa teoreettisista lähtökohdista ja kysymyksen asettelusta tilastollisen analyysin ja tulosten tulkintaan. Oppimateriaalit ovat laatineet kunkin aihealueen johtavat asiantuntijat.

Tällä hetkellä EduNet –harjoituksia on saatavilla seitsemästä eri aiheesta:

1. Maahanmuuttoa koskevat asenteet
2. Hyvinvointi
3. Perhe, sukupuoli ja työ
4. Sosiaalinen ja poliittinen luottamus
5. Yleiset arvot
6. Poikkileikkausaineiston analysointi lineaarisella regressioanalyysillä
7. ESS- -aineiston painotus

EduNetiin pääset täältä: www.essedunet.nsd.uib.no.

NESSTAR

ESS:n verkkoanalyysiohjelma NESSTAR on tutkimusaineistojen analysointiin ja raportointiin tarkoitettu tietokantasovellus. NESSTARin ESS –aineistoa voi analysoida ilman erillisiä tilasto-ohjelmia. Lisätietoja NESSTARista on saatavilla Norjan Yhteiskuntatieteellisen Tietopalvelun (NSD) internet –sivulta osoitteesta www.nesstar.com. NESSTARia on käytettävissä ESS:n verkkosivulla osoitteesta www.europeansocialsurvey.org.

Tämän raportin kirjoittajat:

Jonathan Jackson, Tia Pooler, Katrin Hohl ja Jouni Kuha: Methodology Institute, London School of Economics.

Ben Bradford: Centre for Criminology, Oxfordin yliopisto.

Mike Hough: Institute for Criminal Policy Research, Birkbeck, Lontoon yliopisto.

Luottamus oikeuslaitokseen: ESS kierroksen 5 moduulin ”Luottamus oikeuslaitokseen” tuloksia

Jonathan Jackson, Mike Hough, Ben Bradford, Tia Pooler, Katrin Hohl ja Jouni Kuha

Johdanto

Monissa Euroopan maissa on havaittu, että kansalaisten luottamus yhteiskunnan keskeisiä instituutioita kohtaan on vähentynyt. Esimerkiksi poliittista päätöksentekoa ja poliittista järjestelmää kohtaan tunnettu epäluottamus on lisääntynyt. On arveltu, että heikentynyt luottamus on ollut yhtenä osatekijänä monissa taloudellisissa, poliittisissa ja jopa uskonnollisissa konflikteissa.

Myös kriminologiassa on kiinnostuttu luottamuksen merkityksestä. ESS:n viidennellä kierroksella kerättiin tietoa Euroopan maiden asukkaiden luottamuksesta oikeuslaitosta ja oikeudellisia instituutioita kohtaan vaihtuvan moduulin avulla. Samalla tutkittiin, kuinka vahvasti ihmiset ovat sitoutuneet oikeusvaltion periaatteisiin.

Moduuli sisälsi 45 kysymystä oikeuslaitosta kohtaan tunnetusta luottamuksesta. Kysely toteutettiin vuoden 2010 lopussa 28 Euroopan maassa. Tässä tutkimusraportissa esitellään sen keskeisimmät tulokset. Analyysissä on mukana ne 20 maata, joiden aineistot olivat käytettävissä marraskuussa 2011. Yhteensä näissä 20 maassa tehtiin noin 39 000 haastattelua. Jokainen maa vastasi itse omasta kenttätyöstään ja huolehti kyselylomakkeen käännöksestä ESS CST:n (Core Scientific Team) määrittelemien standardien mukaisesti. Tutkimus toteutettiin käyntihaastatteluin.

Luottamus oikeuslaitokseen – teorit puntarissa

Miksi jotkut rikkovat lakia? Yleensä tähän kriminologian ydinkysymykseen vastataan niin, että joko kiinni jäämisen riski on liian pieni tai rangaistukset ovat liian lieviä.

Toisaalta voidaan myös kysyä, miksi suurin osa ihmisistä ei kuitenkaan riko lakia, vaan päinvastoin perkkii noudattamaan sitä? Yksinkertaisin vastaus

kysymykseen on, että useimmat ihmiset ajattelevat, että on oikein noudattaa lakia, tai että he ovat tottuneet toimimaan niin.

Lainkuuliaisuudelle voidaan siis hahmottaa määritellä kaksi keskeistä selitysmallia. Ensimmäinen painottaa yksilön omaa etua. Rikoksesta saatavaa hyötyä punnitaan suhteessa kiinnijäämisen ja rangaistuksen riskiin. Toinen selitys painottaa normatiivisuutta ja eettisyyttä. Ihmiset ovat motivoituneita käyttäytymään moraalisten periaatteiden mukaisesti ja kunnioittamaan muiden ihmisten oikeuksia, koska kokevat sen olevan oikein.

Mitä enemmän lakien noudattaminen perustuu normatiivisuuteen, sitä kestävämpi yhteiskunta on, eikä yhteiskunnalle aiheudu kustannuksia kansalaisten pakottamisesta ja uskottavien pelotteiden ylläpitämisestä.

Se, riippuko lain noudattaminen normatiivisesta harkinnasta, on huomioitava myös oikeuspolitiikassa. Esiin nousee kysymys voivatko keskeiset oikeudelliset instituutiot, kuten poliisi ja tuomioistuimet, vaikuttaa siihen, miten ihmiset noudattavat yhteiskunnan normeja? Vai onko niiden tehtävänä vain toimia pelotteena ja pakotteiden asettajana?

Käsitteet ja mittarit

ESS:n Luottamus oikeuslaitokseen -moduulin kysymyksissä viitattiin ensisijaisesti kahteen toisiinsa liittyvään, mutta käsitteellisesti erilliseen ilmiöön, luottamukseen ja legitimitettiin. Jos oikeuspolitiikan tavoite on, että lakeja noudatetaan nimenomaan normatiivisista syistä, on kansalaisten luottamus järjestelmää kohtaan oltava vahva. Yhtä tärkeää on, että kansalaiset hyväksyvät, että oikeudellisilla instituutioilla on oikeus harjoittaa määräysvaltaa. Toisin sanoen, myös instituutioiden legitimitettiin on tärkeää.

“Kun luotamme sinuun, uskomme, että toimit hyvässä tarkoituksessa ja että kykenet suoriutumaan hyvin tehtävästä, jonka olemme sinulle uskoneet.”¹

Poliisilla ja tuomioistuimilla on tärkeitä tehtäviä yhteiskunnassa. Me kansalaiset ulkoistamme rikosten ehkäisemisen ja oikeuden jakamisen näille instituutioille. Vastineeksi odotamme niiden olevan oikeudenmukaisia, puolueettomia, toimivia ja tehokkaita. Niinpä luottamus oikeuden toteutumiseen tarkoittaa käytännössä sitä, että poliisi ja tuomioistuimet toimivat asiantuntevasti, käyttävät toimivaltaansa oikeudenmukaisesti ja tarjoavat yhtäläistä oikeutta ja suojaa kaikille yhteiskunnan jäsenille.

Legitimiteetti viittaa oikeudellisten instituutioiden oikeuteen hallita ja siihen, että hallittavat hyväksyvät tämän oikeuden.² Legitimiteetti on hallittavien subjektiivinen mielentila.³ Kun kansalaiset pitävät oikeudellisia instituutioita legitimeinä, he hyväksyvät järjestelmän lainmääräämisvallan. Legitiimeille instituutioille suodaan myös valtuudet hallita pakkokeinoin sekä rangaista niitä, jotka toimivat lainvastaisesti.

David Beethamia mukailen legitimi vallankäyttö koostuu kolmesta tekijästä:⁴

- vallankäytön lainmukaisuus
- vallankäyttäjien ja alaisten yhteiset arvot
- hyväksyntä, eli vallankäytön kohteet kokevat, että heillä on moraalinen velvoite totella vallankäyttäjiä.

Näitä kolmea tekijää voidaan täsmentää seuraavasti: Legitimiteetistä on kyse silloin, kun yksilöt tunnustavat instituutioiden toimivallan ja tuntevat vastaavasti velvollisuutta kunnioittaa sitä itse (hyväksyntä). Lisäksi legitimiteetti tarkoittaa sitä, että yksilöt uskovat, että instituutioilla on oma moraalinen tarkoituksensa (yhteiset arvot) ja että oikeudelliset instituutiot noudattavat omia sääntöjään sekä yhteiskunnassa vallitsevia sääntöjä (lain mukaan toimiminen). Näin ollen legitimiteetti koostuu sekä vallan yleisestä tunnustamisesta

että sen oikeutuksesta. Raportissa esitettävät tulokset pohjautuvat tällä tavalla määriteltyihin luottamukseen ja legitimitettiin käsitteisiin, jotka on operationalisoitu yksittäisten mittareiden avulla

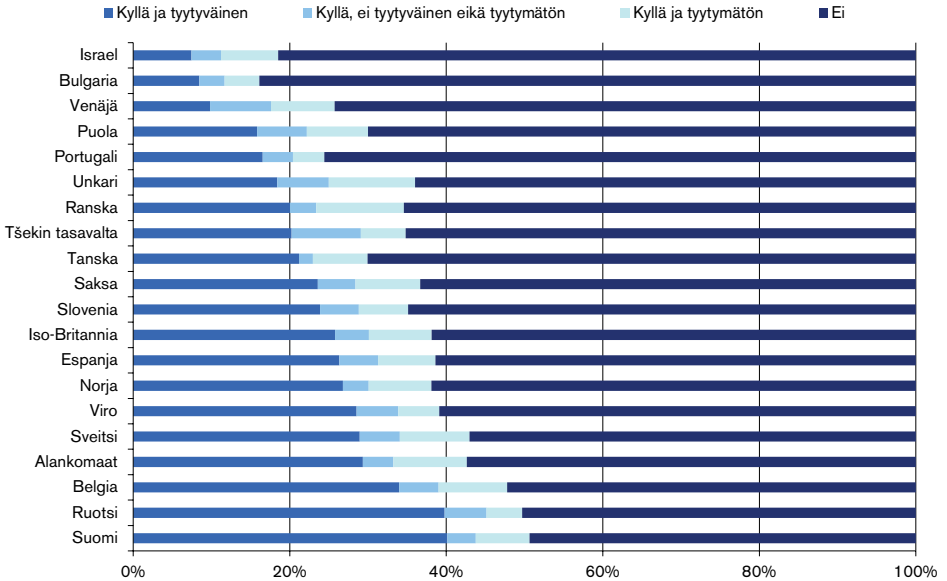
Yhteenveto tuloksista

Poliisin kohtaaminen

Instituutioiden legitimitettiin ja kansalaisten luottamus niitä kohtaan perustuvat usein henkilökohtaisiin kokemuksiin. Monet tutkimukset osoittavat, että poliisin henkilökohtainen kohtaaminen on keskeinen ihmisten luottamusta ennustava muuttuja.⁵ Haastateltavilta kysyttiin, onko poliisi pysäyttänyt heidät, lähestynyt heitä tai ottanut muuten yhteyttä heihin haastattelua edeltäneiden kahden vuoden aikana. Kuviossa 1 esitellään tulokset. Kuviosta havaitaan, että maiden välillä on merkittävää vaihtelua sen suhteen, kuinka suuri osuus väestöstä on ollut mainituilla tavoilla tekemisissä poliisin kanssa. Kohtaamisten määrä vaihtelee aineistomme valossa Suomen 51 %:sta Bulgarian 16 %:iin.

Tulosten tulkinnassa on oltava jossain määrin varovainen. Poliisin tehtävät vaihtelevat huomattavasti Euroopan eri maissa. Joissain maissa poliisin tehtäväkenttä on paljon laajempi kuin toisissa. Suomen ja joidenkin muiden maiden poliisikohtaamisten suuri määrä ei välttämättä kerro poliisin aktiivisuudesta pysäyttäen ihmisiä liikenteessä, vaan on pikemminkin merkki siitä, että poliisilla on kyseisessä maassa laajempi tehtäväkenttä.

ESS -kysymyksissä kysyttiin myös, kuinka tyytyväisiä vastaajat olivat poliisin kohteluun. Poliisin kohdanneet israelilaiset, venäläiset ja unkarilaiset olivat vähiten tyytyväisiä, kun taas Ruotsissa, Norjassa, Suomessa, Tanskassa ja Belgiassa ihmiset olivat tyytyväisimpiä. Kuviosta 1 nähdään myös, ettei (a) poliisikohtaamisten määrään ja (b) kohtaamisiin liittyvän tyytyväisyyden välillä välttämättä ole yhteyttä. Joissain maissa, kuten Ruotsissa ja Suomessa kohtaamismäärät olivat suuria ja tyytyväisyysaste korkea, kun taas toisissa, kuten Sveitsissä kohtaamisia on paljon, mutta tyytyväisyys vähäisempää.

Kuvio 1: Kansalaisten kohtaaminen poliisin kanssa (poliisi lähestynyt): maittain

Lähde: ESS:n 5 kierros, 2010

Luottamus poliisiin

Kuten edellä mainittiin, luottamus poliisiin voidaan jakaa seuraaviin ulottuvuuksiin:

- luottamus poliisiin pätevytyteen (esim. ottaa kiinni rikoksen tekijöitä ja reagoida nopeasti hätätilanteissa)
- luottamus poliisin oikeudenmukaisuuteen ja
- luottamus poliisin tasapuolisuuteen (kohdella kaikkia ryhmiä yhteiskunnassa tasavertaisesti).

Kuviosta 2 nähdään, että mielipiteet poliisin toiminnan oikeudenmukaisuudesta vaihtelevat laajalti eri puolilla Eurooppaa. Kysyimme haastateltavilta, kuinka usein poliisi tekee oikeudenmukaisia ja puolueettomia päätöksiä. Haastateltavat saivat valita vastauksensa seuraavista vaihtoehdoista: "Erittäin usein", "Usein",

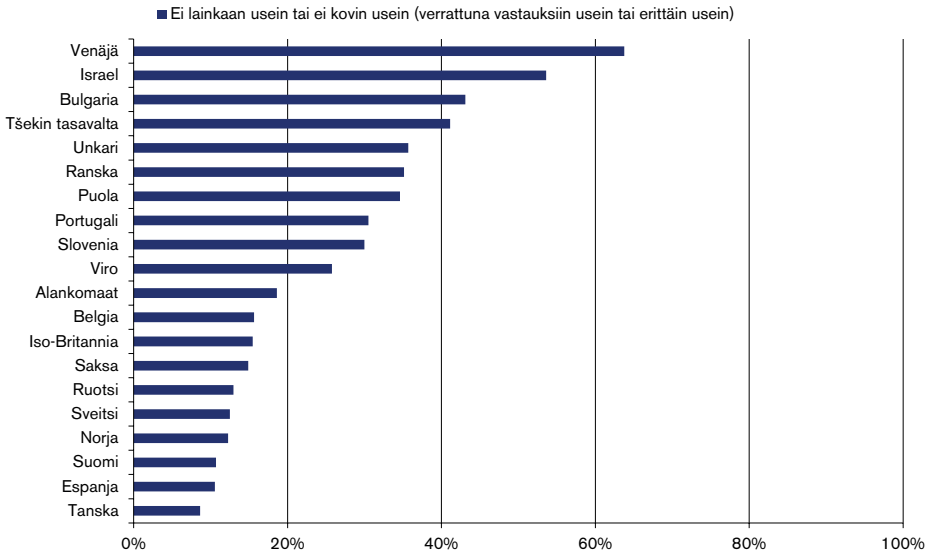
"Ei kovin usein" ja "Ei lainkaan usein". Kuviossa 2 kuvataan niiden henkilöiden osuus, jotka vastasivat "Ei lainkaan usein"/"Ei kovin usein". Israelissa, Venäjällä ja Bulgariassa näkemykset siitä, miten poliisi kohtelee ihmisiä, olivat kielteisimpiä, kun taas Tanskassa, Suomessa, Norjassa ja Espanjassa näkemykset olivat myönteisimmät.

Entä, vaikuttaako varallisuus poliisin kohteluun Euroopassa?

Kysyimme:

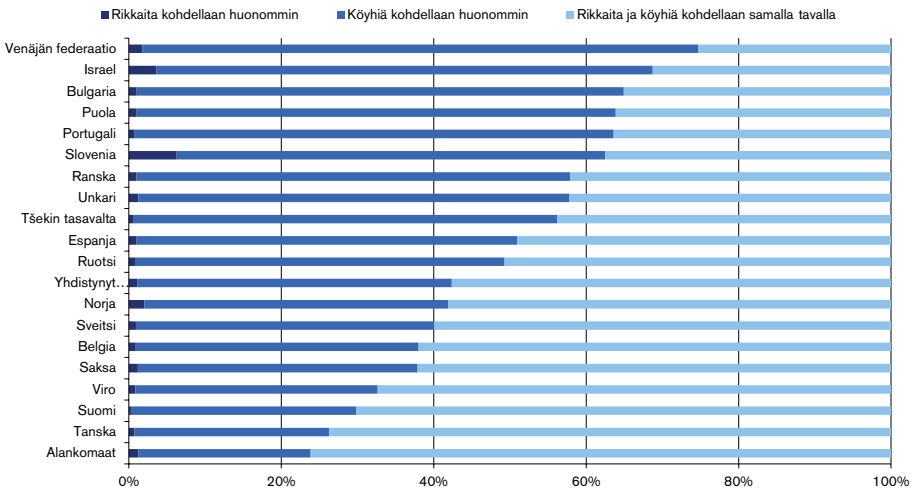
"Kun rikoksen uhrin ilmoittavat rikoksista poliisille, kohtelee ko poliisi mielestäsi rikkaita huonommin, köyhiä huonommin vai rikkaita ja köyhiä samalla tavalla?"

Kuvio 2: Mielipiteet siitä, kuinka usein poliisi toimii oikeudenmukaisesti

Lähde: ESS:n 5 kierros, 2010

Kuvio 3: Kansalaisen arvio siitä, kuinka oikeudenmukainen poliisi on eri tuloryhmien ihmisiä kohtaan: maittain

Lähde: ESS:n 5 kierros, 2010

Kuviossa 3 esitetään niiden ihmisten osuus, jotka ajattelevat, että toimiessaan rikoksen uhrien kanssa poliisi kohtelee köyhiä huonommin kuin rikkaita. Ryhmittely perustuu vastaajien omaan arvioon taloudellisesta tilanteestaan (vaikea, keskiverto tai hyvä). Maat, joissa luotettiin vähiten poliisiin tasapuolisuuteen olivat Venäjä, Israel, Bulgaria, Portugali ja Puola. Sen sijaan Alankomaissa, Tanskassa, Suomessa ja Virossa poliisiin luotettiin eniten. Kuviosta havaitaan myös, että henkilöt, joilla on vaikeuksia selviytyä nykyisillä tuloillaan, uskovat todennäköisemmin, että köyhiä kohdellaan huonommin kuin rikkaita. Taloudellisten vaikeuksien merkitys näkyy erityisesti Alankomaiden, Tanskan, Suomen, Saksan, Belgian ja Viron osalta.

Tarkastelimme myös käsityksiä poliisin tehokkuudesta. Haastateltavilta kysyttiin arviota siitä, kuinka nopeasti he uskoivat poliisin saapuvan paikalle, jos heidän kotinsa lähellä tapahtuisi väkivaltarikos. Haastateltavien arvioita pyydettiin asteikolla 1–10. Tilanpuutteen vuoksi emme esitä vastauksia kuviona, mutta pääasiallisin löydöksemme on, että maiden välillä on suhteellisen vähän vaihtelua. Suurimmassa osassa maita vastausten keskiarvot vaihtelivat 6.0:sta (Espanja) 5.0:een (Portugali). Tarkastelimme myös eroja sen suhteen, olivatko vastaajat aiemmin joutuneet itse väkivaltarikoksen uhriksi vai eivät. Kaikissa maissa ne, jotka olivat itse olleet aiemmin rikoksen uhreina, pitivät poliisia tehottomampana kuin ihmiset, jotka eivät olleet aiemmin joutuneet rikoksen uhriksi.

Luottamus tuomioistuimiin

Tähän asti olemme käsitelleet poliisia. Entäpä tuomioistuimet? Uskovatko eurooppalaiset, että heidän tuomioistuintensa ovat oikeudenmukaisia?

Kysyimme:

“Kuvitelkaa tilanne, jossa kahta eri etnistä alkuperää olevaa ihmistä syytetään oikeudessa samasta rikoksesta, jota he eivät ole tehneet ... kumpi heistä todetaan todennäköisemmin syylliseksi?”

Kuviossa 4 esitetään vastausten jakaumat maittain. Jakaumista nähdään että useimmat ihmiset useimmissa maissa ajattelevat, että tuomioistuimet kohtelevat etnisiä ryhmiä tasapuolisesti, eli heidän mielestään sekä enemmistö- että vähemmistöryhmillä on sama mahdollisuus tulla todetuksi syylliseksi. Poikkeuksia tästä ovat Portugali, Israel, Espanja, Ruotsi, Unkari ja Bulgaria. Näissä maissa useimmat ajattelivat, että eri etnisten ryhmien yksilöitä kohdeltaisiin oikeudessa eri tavoin, ja kaikissa näissä maissa enemmistö uskoi, että vähemmistöryhmän edustaja todettaisiin todennäköisemmin syylliseksi.

Kuviossa 5 näkyy tuomioistuinten pätevyyttä ja oikeudenmukaisuutta koskevien käsitysten välinen suhde. Kuvion pystyakseli kuvaa luottamusta tuomioistuinten oikeudenmukaisuuteen ja vaakakseli tuomioistuimen kyvystä tuomita oikeat ihmiset. Tanskassa, Norjassa ja Suomessa haastateltavien luottamus oli suurinta molemmilla mittareilla ja vähäisintä Bulgariassa, Venäjällä, Portugalissa ja Sloveniassa. Kuviossa näkyy selkeää yhteyttä tuomioistuinten oikeudenmukaisuutta ja pätevyyttä koskevien käsitysten välillä.

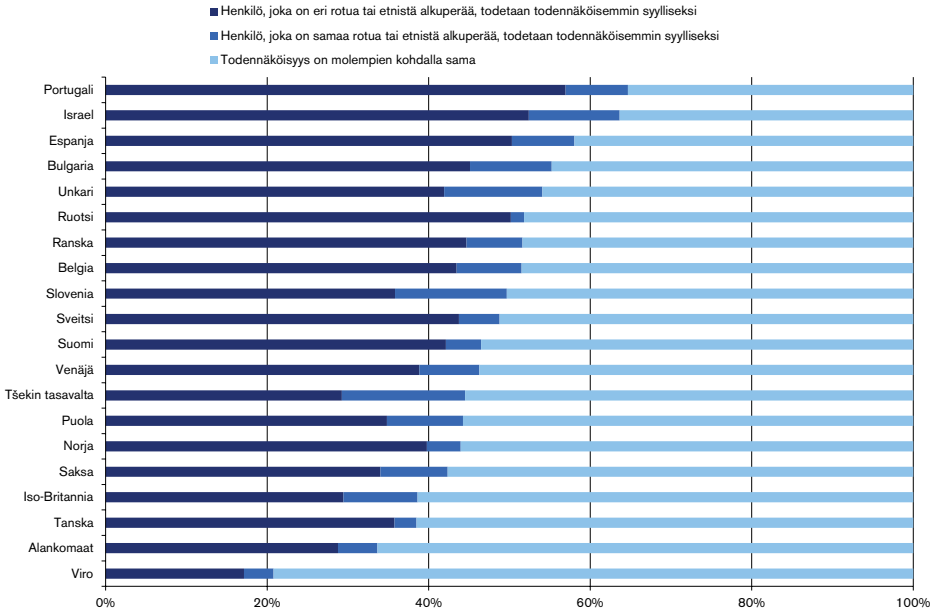
Millaisena oikeusjärjestelmien legitimiteetti koetaan?

Milloin poliisilla on oikeutettu toimivalta? Lähtökohtanamme on, että poliisin legitimiteetillä on kolme ulottuvuutta:

- ihmisten kokemana velvollisuus totella poliisia (vallan hyväksyminen)
- ihmisten moraalinen samaistuminen poliisiin (vallan normatiivinen oikeutus yhteisten arvojen perusteella) ja
- ihmisten pitävät poliisin toimintaa laillisena.

Kuviossa 6 kuvataan velvollisuuden tunteen ja moraalisen samaistumisen keskiarvoja maittain. Keskiarvoista nähdään silmämääräisestikin, että velvollisuuden tunne ja moraalinen samaistuminen korreloivat keskenään. Maissa, joissa on suhteellisen vahva tunne siitä, että poliisilla on samanlaiset eettiset arvot kuin kansalla, ihmiset tuntevat suhteellisen suurta velvollisuutta noudattaa poliisin ohjeita. Yhteys on heikoin Israelissa, Unkarissa ja Tšekin tasavallassa. Näissä maissa moraalinen samaistuminen on verraten vähäistä,

Kuvio 4: Mielipiteet tuomioistuinten oikeudenmukaisuudesta eri etnisiä ryhmiä kohtaan maittain

Lähde: ESS:n 5 kierros, 2010

mutta velvollisuuden tunne vahvaa. Pohjoismaissa oltiin myönteisimpiä ja entisissä reaalisozialistisissa maissa kielteisimpiä molempien ulottuvuuksien suhteen.

Kuviossa 7 esitetään kansalaisten näkemyksiä poliisin ja tuomioistuinten korruptoituneisuudesta. Haastateltavilta kysyttiin, uskovatko he poliisin ja tuomioistuinten virkamiesten (tuomareiden) ottavan lahjuksia ja jos uskovat, niin kuinka usein. Tässäkin asiassa vastaajien arviot korreloivat maittain vahvasti. Jälleen myös samat maat ovat asteikon yläpäässä ja alapäässä kuin velvollisuuden tunteen ja moraalisen samaistumisen suhteen havaittiin edellä. Maiden sisällä näkemykset poliisin ja tuomioistuinten lahjottavuudesta ovat samanlaisia, kun taas maiden välillä yleiset käsitykset oikeusjärjestelmän korruptoituneisuudesta vaihtelivat siten, että arviot olivat paljon myönteisemmät ja Pohjois-Euroopan maissa kuin entisissä reaalisozialistisissa maissa.

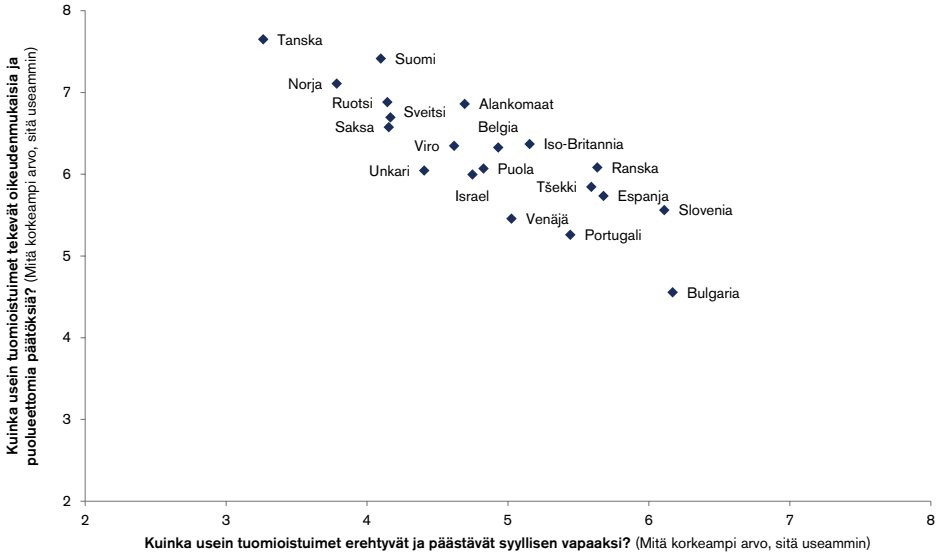
Johtopäätökset

ESS:n viidennen kierroksen tulokset kuvaavat, miten luottamus oikeuslaitokseen ja oikeudellisten instituutioiden legitimiin vaihtelevat Euroopassa. Tulokset voidaan tiivistää siten, että pohjoismaalaiset luottavat eniten poliisiinsa ja tuomioistuihinsa ja uskovat, että heidän instituutiensa ovat oikeutettuja vallanpitäjiä ja auktoriteetteja, kun taas Itä- ja Etelä-Euroopan maissa luotetaan vähemmän.

Uskoaksemme luotettavin tapa lähestyä ihmisten arvioita instituutioiden luotettavuudesta on huomioida ilmiöiden moniulotteisuus. Ainakin on syytä erottaa tehokkuuden, toiminnan oikeudenmukaisuuden ja tasapuolisuuden ulottuvuudet. Legitimiteetti tulee esiin siinä, miten ihmiset hyväksyvät vallan ja pitävät valtaa normatiivisesti oikeutettuna. Moniulotteisten määrittelyjen avulla on mahdollista tarkastella näiden keskeisten yhteiskunnallisten ja poliittisten ilmiöiden luonnetta.

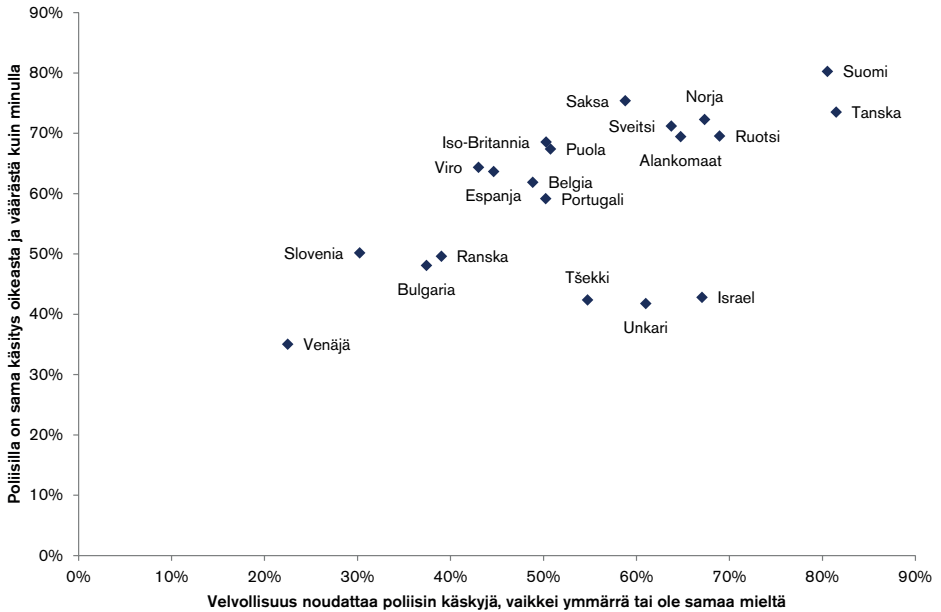

Kuvio 5: Kuinka usein tuomioistuimet tekevät oikeudenmukaisia ja puolueettomia päätöksiä

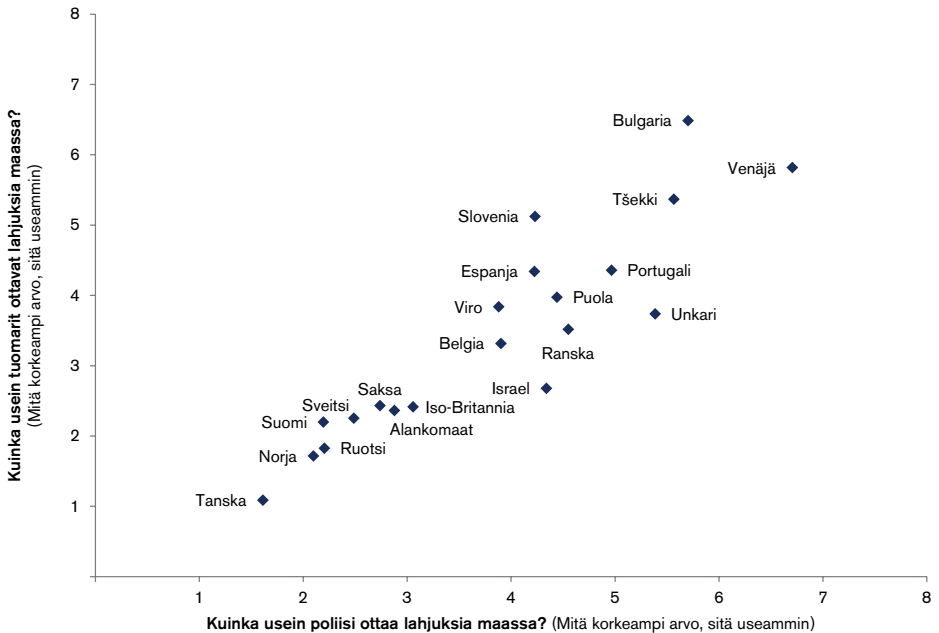
Lähde: ESS:n 5 kierros, 2010

Kuvio 6: Velvollisuus totella poliisia ja moraalinen samaistuminen (% samaa mieltä)

Lähde: ESS:n 5 kierros, 2010

Kuvio 7: Näkemykset tuomioistuinten ja poliisin korruptoituneisuudesta

Lähde: ESS:n 5 kierros, 2010

Mitä seuraavaksi?

ESS -aineistoa voidaan käyttää moneen tarkoitukseen. Aineiston pohjalta on mahdollista kehittää järjestelmällisiä instituutioiden legitimitettä ja luottamusta koskevia mittareita.⁶ Tällaisia mittareita voitaisiin hyödyntää oikeusjärjestelmän kehittämisessä. Euroopan unionin toimielimet ja jäsenvaltiot tarvitsevat näyttöön perustuvia luottamuksen ja legitimitetin mittareita. Mittareiden avulla voidaan (a) suunnitella parempia rikosvalvonnan käytäntöjä ja (b) seurata entistä tehokkaammin, miten käytäntöjen muuttaminen vaikuttaa yleiseen luottamukseen ja instituutioiden legitimitettiin.

Luottamuksen ja legitimitetin mittaamista tulisi hyödyntää pitkäjänteisesti oikeuspoliittisten käytäntöjen kehittämisessä.

Toinen ESS -aineiston käyttötapa on testata sen avulla hypoteeseja. Teoreettisiin

oikeudenmukaisuuskysymyksiin liittyy lukuisia kysymyksiä, joita on tarpeen tutkia empiirisesti. Teoreettisesti voidaan esimerkiksi olettaa, että jos vallankäyttäjät, olivat he sitten työnantaja, poliiseja, opettajia tai vanhempia, käyttäytyvät oikeudenmukaisesti ja kunnioittavasti alaisiaan kohtaan, nämä pitävät vallankäyttöä oikeutettuna ja mukautuvat siihen. Luonnollisesti vasta empiirinen näyttö vahvistaa teorian.

Noudattavatko ihmiset todennäköisemmin lakia silloin, kun he pitävät oikeudellisia instituutioita legitimeinä? Nykytietämyksen mukaan legitimitettiin on vahvempi lain noudattamista ennustava tekijä kuin peloteriski. Jos normatiiviset sosiaalisesti hyväksytyyn käyttäytymiseen liittyvät tekijät ohjaavat lain noudattamista vahvemmin kuin välineelliset tekijät eli yksittäisten hyötyjen ja haittojen arviointi, niin vaikutukset oikeuspolitiikkaan ovat selkeät: Pelkästään pelotteisiin, seuraamusriskien lisäämiseen tai rangaistusten koventamiseen keskittyminen ei välttämättä ole

tehokasta. Myös pitää varmistaa, että poliisilla ja tuomioistuimilla on mahdollisuudet ylläpitää ja vahvistaa luottamusta itseään kohtaan.

ESS -aineiston pohjalta tutkijoilla on mahdollisuus tarkastella edellä esitettyjä mahdollisia lainalaisuuksia ja yhteyksiä Euroopan maissa. Aineiston kattavuus ja tarkkuus mahdollistavat tarkastelun eri tyyppisten oikeusjärjestelmien ja eri lainkäyttöalueiden konteksteissa. Mahdollisia kysymyksiä voivat olla:

“Perustuuko ihmisten luottamus oikeuslaitokseen käsityksiin sen oikeudenmukaisuudesta vai tehokkuudesta? Muovaako luottamus oikeuslaitokseen käsityksiä instituutioiden legitimitetistä? Entä vaikuttaako legitimitetti sääntöjen noudattamiseen?”

Edellä esitetystä syistä tämän analyysin yksi tärkeä tehtävä on testata, ovatko normatiiviset tekijät merkittävämpiä lain noudattamisen ohjaajia kuin välineelliset tekijät.

Kaiken kaikkiaan ESS -aineisto tarjoaa tutkijoille mahdollisuuden etsiä parhaita tapoja rakentaa oikeusjärjestelmän legitimitettiin. Yhdysvalloissa tehdyt tutkimukset osoittavat, että poliisiin ja tuomioistuimiin kohdistuvan luottamuksen ja legitimitetin välillä on vahva suhde. Jos tämä pätee myös Euroopassa, voidaan tuloksista tehdä selkeä johtopäätös: poliisityön ja oikeuslaitoksen toiminnan laatu ovat yhtä tärkeitä tai jopa tärkeämpiä kuin oikeusjärjestelmän laatu.

Oikeuspoliittisen keskustelun taustalla kytee aina ajatus, että oikeudenmukaisuus ja oikeuskäytäntöjen luotettavuus rajoittavat tehokasta rikosten valvontaa. Edellä esitetty analyysi viittaa kuitenkin päinvastaiseen. Kansalaisten kokema oikeudenmukaisuus on kaikkialla Euroopassa tehokkaan rikosten ehkäisyn edellytys. Päättäjien tulisi varmistaa, että poliisi ja oikeusjärjestelmä toimivat tavoilla, jotka ovat aidosti reiluja, oikeudenmukaisia ja kunnioittavat ihmisten oikeuksia.

Lisätietoja ESS:stä, esimerkiksi mukana olleista maista, otosten koosta, kysymyslomakkeista ja vastausprosentteista, löytyy ESS:n kotisivuilta osoitteesta www.europeansocialsurvey.org.

[1] Hardin R. (2006) *Trust*. Cambridge: Polity Press.

[2] Beetham, D (1991) *The Legitimation of Power*. Lontoo: Macmillan; Coicaud, J-M 2002, *Legitimacy and Politics*, Cambridge: Cambridge University Press; Tankebe J (2007) *Policing and Legitimacy in a Post-Colonial Democracy: A Theoretical and Empirical Study of Ghana*. Väitöskirja (Julkaisematon), University of Cambridge.

[3] Legitimitettiin luovat osaltaan oikeusjärjestelmän toimivuus ja menettelytavat. Normatiivisella legitimitetillä tarkoitetaan vallankäytön tunnustamista ja hyväksyntää, jossa vallankäyttäjien toiminta vastaa tiettyjä standardeja. Näitä ovat esim. oikeudenmukaisuuden ja rationalisuuden vaatimukset sen suhteen, miten tehokkaasti, vastuullisesti ja lainmukaisesti tuomioistuimet tekevät työtään ja ottavat objektiivisen todistusaineiston huomioon.

[4] Beetham, op cit. Katso myös: Bottoms, A and Tankebe, J. (painossa) *Beyond Procedural Justice: A dialogic approach to legitimacy in criminal justice*, *Journal of Criminal Law and Criminology*.

[5] Skogan WG (2006) *Asymmetry in the Impact of Encounters with the Police*. *Policing and Society* 16(2): 99–126. Tyler, T.R. ja Fagan, J., 2006. 'Legitimacy and cooperation: why do people help the police fight crime in their communities?', *Public Law and Legal Theory Working Paper Group*, Columbia Law School. Paper Number 06-99. Bradford, B., Jackson, J. ja Stanko, E. (2009). 'Contact and Confidence: Revisiting the Impact of Public Encounters with the Police', *Policing and Society*, 19, 1, 20-46.

[6] Jackson, J., Bradford, B., Hough, M., Kuha, J., Stares, S. R., Widdop, S., Fitzgerald, R., Yordanova, M. ja Galev, T. (2011). 'Developing European Indicators of Trust in Justice', *European Journal of Criminology*, 8, 4, 267-285.

Mikä ESS on

ESS on tieteellisiin lähtökohtiin perustuva vertaileva kyselytutkimus, jota on kerätty yli 30 Euroopan maasa vuodesta 2001 lähtien. Aineisto kattaa yli 200 000 haastattelua ja on vapaasti tutkijoiden käytettävissä. Aineistonkeruu on toteutettu joka toinen vuosi yksinkertaisilla satunnaisotannoilla.

EES:n aiheet

- Luottamus instituutioita kohtaan
- Poliittinen osallistuminen
- Moraaliset ja yhteiskunnalliset arvot
- Sosiaalinen pääoma ja luottamus
- Sosiaalinen syrjäytyminen
- Kansallinen, etninen ja uskonnollinen identiteetti
- Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus
- Väestörakenne

- Koulutus ja työ
- Taloudellinen tilanne ja olosuhteet
- Kotitalouden tilanne
- Hyvinvointipolitiikkaa koskevat asenteet
- Luottamus oikeusjärjestelmään
lkäsyrintä
- Kansalaisuus, osallistuminen ja demokratia
- Maahanmuutto
- Perhe, työ ja hyvinvointi
- Taloudellinen moraal
- Elämänvaiheiden ajoittuminen

Lisätietoa ESS ERIC:stä ja ESS -aineistosta on saatavilla osoitteessa: www.europeansocialsurvey.org

Lisätietoa eurooppalaisten hyvinvoinnista on saatavilla ESS:n verkkosivuilta: www.esswellbeingmatters.org

Seuraa ESS:a Twitterissä: @ESS_Survey

Tykkää ESS:sta Facebookissa: @EuropeanSocialSurvey

Vuodesta 2013 European Social Surveyllä on ollut Eurooppalaisen tutkimusinfrastruktuurikonserktion (ERIC) asema. Kierroksella 8. ESS ERIC:iin kuului 17 jäsenmaata ja yksi tarkkailijamaa.

Jäsenet:

Alankomaat, Belgia, Irlanti, Italia, Itävalta, Liettua, Norja, Portugali, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovenia, Tšekin tasavalta, Unkari, Viro ja Yhdistynyt kuningaskunta.

Tarkkailija:

Sveitsi.

Muut osallistujat:

Espanja, Islanti, Israel, Slovakia, Suomi ja Venäjä.

ESS:ää tukevat monikansalliset neuvonantajatiimit, jotka ovat Methods Advisory Board (MAB), Scientific Advisory Board (SAB) ja Finance Committee (FINCOM). ESS:n suunnittelusta ja koordinoinnista vastaa CST (Core Scientific Team), jonka muodostavat seuraavat seitsemän yliopistoa ja instituuttia: City University London, GESIS – Mannheim, NSD, Bergen, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, The Netherlands Institute for Social Research/SCP, Haag, Catholic University of Leuven, University of Ljubljana

Tätä julkaisua on rahoittanut Euroopan Unionin Horisontti 2020 -tutkimus- ja innovaatio-ohjelma avustussopimuksella nro 676166.

Julkaisija: European Social Survey, ESS ERIC
City, University of London
Northampton Square, London
EC1V 0HB
United Kingdom

Suomenkielinen käännös: Suomen ESS-tiimi
Tammikuu 2019